

uitkijkplaats benut. De roode vogel met den hagelwitten kop en hals en met den piepend-zeurenden roep is zóó gewoon, dat een uitvoeriger beschrijving wel achterwege kan blijven.

Tjepoe.

M. G. RUTTEN.

LOODKRUID

Ditmaal is voor een eenvoudige determinatietabel het geslacht *Plumbago* aan de beurt, in het Hollandsch als loodkruid aangeduid. De eenige tabel in de Indische literatuur, nl. die in KOORDERS' „Exkursionsflora von Java” laat veel te wenschen over. Het geslacht, dat tot de Plumbaginaceae behoort, (waartoe in Holland behooren: Engelsch gras of *Armeria* en lamsooren of *Statice*), ontleent zijn naam aan de loodgrauwe kleur, die de huid aanneemt na het gebruik van de Europeesche *Plumbago europaea*, een plant die in de Oudheid gebezigd werd ter genezing eener oogziekte, plumbum genoemd. Ook de Indische soorten zijn, behalve als sierplant, als geneesmiddel algemeen in gebruik. Vermoedelijk echter zijn ze geen van allen inheemsch. Het werkzame bestanddeel in de planten wordt plumbagon genoemd. In hoofdzaak is het als blaartrekkend middel en als narcoticum bekend, waartoe voornamelijk de wortels worden gebruikt.

Als sierplanten zijn voornamelijk de lichtblauwbloemige *Pl. capensis* en de roodbloemige *Pl. indica* in gebruik. Vooral de eerste leent zich daartoe uitstekend, door haar meer heesterachtigen groei; *Pl. indica*, met haar slappe stengels, vormt spoedig wildernissen, die de tuinier ongaarne ziet. Merkwaardig is, dat volgens BACKER de vrucht bij deze soort geheel onbekend is, zoodat een genetisch onderzoek zeker van belang zou zijn.

De eenige soort, die overal verwilderd voorkomt, in de witbloemige *zeylanica*, die bovendien op velerlei plaatsen in cultuur wordt gevonden. Ik houd haar evenmin als BACKER voor inheemsch; ze behoort thuis in kontinentaal Azië. Haar verspreiding gaat zeer gemakkelijk door de kleverige klieren aan de kelk, welke de vrucht omgeeft.

1. Bloemkroon wit, de buis minder dan $2\frac{1}{2}$ cm lang, de zoom 12-15 mm in doorsnede, met door een duidelijk spitsje gekroonde slippen. As der bloeiwijze tusschen de bloemen met vele klieren bezet. Kelk over nagenoeg haar geheele lengte met klieren bezet. 2.
- Bloemkroon rood of blauw, de buis $2\frac{1}{2}$ -4 cm lang, de zoom 2-3 cm diameter. As der bloeiwijze tusschen de bloemen kaal of behaard, doch zonder klieren 3.
2. Bladeren goed ontwikkeld, langwerpig of eirond-langwerpig, $3-12\frac{1}{2}$ cm lang, aan de bloeiende stengels steeds aanwezig, aan den voet al of niet met oortjes. Trossen 6-20 cm lang; kelk 9-12 mm hoog, kaal, groen; stelen der klieren groen. Kroonbuis 18-22 mm lang, wit, dun, na den bloei spiraalvormig in elkaar gedraaid; de slippen, ongerekend hun spitsje, stomp. Helmknoppen paars. Stijlvoet kaal. Vruchtkelk wijd afstaand of schuin omlaag gericht. Vrucht langwerpig, met 5 lengtegroeven. Heester met lange vertakte, zich vaak door het struikgewas omhoog werkende, $1-2\frac{1}{2}$ m lange stengels, welker top zich niet tot den grond omlaag buigt en dus ook geen wortel schiet. Zoowel in streken met krachtigen als met zwakken oostmoesson, doch in de laatste minder algemeen, van de laagvlakte tot op ca 1000 m zeehoogte, op zonnig of licht beschaduwde, droog terrein, aan kampongranden, in paggers, op ruigten en akkers, langs wegranden, in struikwildernissen en langs rivieroevers, voorts op vele plaatsen aangeplant, inheemsch in continentaal Azië, in Ned. Indië gevonden op Sumatra, Java, Madoera, Kangean, Lombok, Soemba, Soembawa, Timor, Wetar, Saleier, Boeton en Celebes. (*Plumbago auriculata* BL.; *Thela alba* LOUR.). Daoen entjòk (Mal.) Wit loodkruid. **1. Plumbago zeylanica L.**

Bladeren alleen aan jonge stengels te vinden, uiteengeplaatst, klein, $\frac{1}{2}$ - $2\frac{1}{2}$ cm lang, langwerpig-omgekeerd eirond, zonder oortjes aan den voet, aan de bloeiende stengels ontbrekend. Bloemtrossen 2-6 cm lang. Kelk 7-8 mm hoog, tusschen de klieren kortharig, de randen der slippen en de stelen der klieren rood. Kroonbuis 14-16 mm lang, bleekgroen, veel breeder dan bij de vorige soort, met uitgerande slippen. Helmknoppen groengeel. Stijlvoet dicht langharig. Vrucht op Java nog niet aangetroffen. Kruid met zeer krachtigen hoofdwortel, waaruit een groot aantal, niet of weinig vertakte, 60-100 cm lange, rechte of zwak gekromde stengels ontspruiten, welker top zich vaak tot den grond neerbuigt, wortel slaat en een nieuwe plant voortbrengt. Inheemsch in Madagascar, op Java soms als sierplant, doch daarvoor niet aan te bevelen. **Bladloos loodkruid** **2 Plumbago aphylla BOJER.**

3. Bloemkroon lichtblauw, de zoomslippen zonder duidelijk spitsje op hun top, doorgaans uitgerand. Kelk geelgroen, 10-14 mm lang, fijn kortharig, het onderste $\frac{1}{3}$ - $\frac{2}{3}$ zonder klieren. Open bloemen naar alle zijden afstaand, gesteund door 3 lichtgroene, kortharige, langs hun rand dunvliezige, gewimperde, langwerpige opstaande of aangedrukte schutblaadjes, waarvan het onderste het grootst is. Vruchtbeginsel peervormig. Stijlvoet kaal. Vrucht op Java nog niet aangetroffen, langwerpig-knotsvormig, met afgeronden top en samengetrokken voet. Aren doorgaans tuilvormig bijeenstaand, dicht, met 1-6 cm lange, dicht- en kortharige spil. Bladsteelvoet met 2 meestal groote, steunbladachtige oortjes. Bladeren langwerpig, of langwerpig-omgekeerd eirond, de onderzijde vaak blauwgrijs door witte schubjes, de hoogere met een bladbundel in hun oksel. Opperichte heester, 30-150 cm hoog, inheemsch in Zuid Afrika, op Java en Sumatra algemeen in tuinen gekweekt tot op ca 1100 m zeehoogte, niet verwilderend. Verliefd luitenantjes, blauw loodkruid. **3. Plumbago capensis THUNE.**

Bloemkroon rood, de zoomslippen met een duidelijk fijn spitsje op hun top. Kelk rood, 8-9 mm lang, kaal, vanaf den voet met klieren. Bloemen, behalve de jongste knoppen, naar 1 zijde gekeerd, gesteund door 3 even groote meernervige, groene, roodgerande, afstaand-teruggekromde, onbehaarde, spits-eivormige schutblaadjes. Vruchtbeginsel eirond-langwerpig. Stijlvoet kortharig. Vrucht geheel onbekend. Aren nooit tuilvormig bijeenstaand, vaak gebogen, vrij ijl, haar kale spil 10-30 cm lang. Bladsteelvoet zonder oortjes. Bladeren langwerpig, zonder bladbundel in de oksels. Doorgaans vanaf den voet af sterk vertakt, 60-150 cm lang kruid met lange stengels, die zich tusschen andere planten omhoogwerken en soms wortel slaan. Wortel stevig, lang, houtig. Inheemsch in continentaal Azië, niet zelden als sierplant in tuinen en hier en daar in de laagvlakte verwilderd, aan djatiboschranden bij kampongs, in bamboeboschjes, struikwildernissen en alangvelden, tot op ca 1000 m zeehoogte, behalve op Java, Celebes, Soembawa, Ambon en Ceram aangetroffen, geheel ten onrechte soms als een cultuurvorm van *Pl. zeylanica* beschouwd. (*Pl. rosea* L., *Pl. coccinea* SALISB., *Thela coccinea* LOUR.). Poelépandak, Tjerrakamerah (Mal.), Daoensroenen (Mad.), Bama (Soend.). **4. Plumbago indica L.**

September 1936.

C. G. G. J. VAN STEENIS.

OVER EEN EIEN LEGGEND WIJFJE VAN LAMPORPHORUS DORSALIS.

Op een avond werd mijn aandacht getrokken door een sterk phosphoresceeren in een klein holletje in het talud van een weg. Deze kurkdrome plaats, — het regende toen nog vrij geregeld — werd beschut door enkele overhangende wortels van een heester en bleek de tijdelijke woning te zijn van een mooien, grooten glimworm, die in uiterlijk zeer veel leek op die van de schets in de December aflevering van jaargang 1935 (blz. 205). Het insect werd meegenomen en thuis in een kooitje op mijn schrijftafel gezet, waar ik het geregeld kon observeeren. Het heeft dien avond nog enkele uren rusteloosheen en weer geloopt, terwijl de beide halve bolsegmenten aan het achterlijf onafgebroken hun helder groen licht verspreidden.

Het toeval was mij wel buitengewoon gunstig, want twee dagen later kon